

MARIËNBURG

2016 • MEI

JAAR 33 • 02

MAGAZINE

VAN EN VOOR KRITISCH KATHOLIEKEN

GOD UIT NEDERLAND

STICHTING LEERGELD UTRECHT

ONZE DIACONIE IN NEPAL

HET LAND VAN AVRAHAM

DE KERNPUNTEN VAN DREWERMANN

COL OF ON

MARIËNBURG MAGAZINE
IS EEN UITGAVE VAN DE
GELIJKNAMIGE VERENIGING
VAN KRITISCH KATHOLIEKEN EN
VERSCHIJNT VIJFMAAL PER JAAR.
EERDER HEETTE DIT BLAD
'NIEUWSBRIEF' EN 'MV-NU'.
OVERNAME VAN ARTIKELEN
IS TOEGESTAAN MITS VOORAF-
GAAND CONTACT MET DE
REDACTIE.

© 2016 MARIËNBURG
ISSN1878-8734

WEBSITE

www.marienburgvereniging.nl

REDACTIE

red.-secre. en eindredacteur:

Lambert van Gelder

redacteuren:

Leon Goertz

Ad Krijnen

Leo Le Large

Jacques van Leeuwen

Arthur van Tongeren

REDACTIE-ADRES

Per post: Archipelstraat 286,
6524 LR Nijmegen

Per e-mail: redactie@marienburgvereniging.nl

VORMGEVING

N-ything Design, Boxmeer

DRUK

Bek maakt communicatie, Veghel

LIDMAATSCHAP / ABONNEE

Het lidmaatschap van de vereniging bedraagt
€ 35,- per jaar; daarbij is het abonnement
op 'Mariënburg Magazine' inbegrepen.

Abonnement zonder lidmaatschap € 25,- per
jaar.

Losse nummers € 5,-. Aanmelden bij het
secretariaat of via de website.

IBAN: NL77 RABO 0329 9215 68;

BIC code : NLRABO2U.

De Mariënburgvereniging is ANBI erkend.

Betaling via automatische incasso heeft de
voorkeur.

BESTUUR MARIËNBURG

Harrie van den Akker, voorzitter,
0345-534207

Julia van Wel, secretaris, 06-21294252

Ed Schreurs, penningmeester, 0499-376480

Michel Besnard, lid, 040-2810073

E-mail: bestuur@marienburgvereniging.nl

SECRETARIAAT

Postbus 675-3800 AR Amersfoort

Tel. 033-4690070

E-mail:

secretariaat@marienburgvereniging.nl

04

EEN BELEIDSPLAN

05

GOD UIT NEDERLAND

LAMBERT VAN GELDER

08

GRAAIEN OP EEN

DRIELUIK ZONDER DEUREN

LEO LE LARGE

11

ALLE KINDEREN MOETEN
MEE MOGEN DOEN

LIDY VERDEGAAL

14

DIACONIE NA
DE SCHAAL VAN RICHTER

MICHEL BESNARD

16

DE MENS IS ALTIJD DOEL,
NOOIT MIDDEL

AD KRIJNEN

19

HET LAND VAN AVRAHAM

BINJAMIN HEYL

21

LEZERS SCHRIJVEN MEE

EN DE COLUMNS

- 10 Huub Schumacher: 'Aan het kortste eind
getrokken?'
- 18 Erik Jurgens: 'Rust op zondag?'
- 20 LLL: Koor
- 23 Leon Goertz: 'Gapen'

De afgetreden voorzitter Henk Baars (r.) feliciteert zijn opvolger Harrie van den Akker.

WISSELING VAN DE WACHT

Ruim 50 leden waren aanwezig op de jaarvergadering van de Mariënborgvereniging, op 9 april jl. in Amersfoort. Vanwege werkzaamheden aan het spoor was die stad moeilijk bereikbaar en moest een aantal leden zich alsnog afmelden.

In zijn openingstoespraak zette voorzitter Henk Baars nog eens uiteen dat zolang er leden zijn, dezen doorgaan, niet als protestkatholieken, maar als leden van een maatschappelijke beweging, die iets wil, tegenover een overheid die alleen faciliteert. Overgang van vereniging naar stichting blijft nog uit, wellicht dat het nieuwe bestuur stappen daarin onderneemt. De ruim dertienhonderd leden, meldde Henk, zijn ook in de komende tijd actief. Een steeds beter wordend, kleurrijker magazine, een uitnodigend congres, de digitale nieuwsbrief Opzien, een meezingopera en de vele leerhuizen.

Enkele bestuursleden waren aan het statutaire einde van hun functie en moesten aftreden. Voor hen moesten opvolgers gekozen worden. Traden af: penningmeester Dominic Brügemann, secretaris Tom van den Beld (hij gaat nu de geschiedenis van de Mariënborgvereniging te boek stellen) en voorzitter Henk Baars die drie jaar vicevoorzitter en vijf jaar voorzitter is geweest. Hij werd bedankt voor het werk in al die jaren en wordt vooral als activist gezien. Een man die als vredesdemonstrant zelfs in een politiecel belandde.

Tot zijn opvolger werd gekozen Harrie van den Akker (67) uit Culemborg, hoogleraar in transporttechniek in Delft en hoogleraar aan de universiteit van Limerick, Ierland. Hij wil het erfgoed van de Mariënborg door geven aan jongere generaties en meer naar buiten treden met moderne communicatiemiddelen. Hij wijst naar het geloof

op maandag, eigentijdse vieringen, juridische bijstand aan geloofsgemeenschappen en wil zich gaan inzetten voor een proactief en stimulerend beleid. Met het door het vorige bestuur opgestelde beleidsplan (zie volgende bladzijde) verklaart hij zich akkoord.

Nog wat aarzelend neemt hij de voorzittershamer over in het vernieuwde bestuur, met Ed Schreurs (80) als penningmeester, die bij acclamatie wordt gekozen. De resterende vorige bestuurders Michel Bernard en Julia van Wel zetten hun werkzaamheden in de vereniging voort, laatstgenoemde als secretaris. De algemene stemming bij de leden was er een van tevredenheid, temeer omdat het in deze jaren bijzonder moeilijk is om bestuurders te vinden. Deze wisseling van de wacht belooft, dat Mariënborg met vertrouwen de komende jaren tegemoet mag zien.

HARRIE VAN
DEN AKKER

ED SCHREURS

RED ACTIE IE INFO.

**BESTUUR EN REDACTIE VRAGEN
AAN ALLEN DIE DIT LEZEN OM:**

- FAMILIE, VRIENDEN EN KENNISSEN TE WIJZEN OP HET BESTAAN VAN MARIËNBORG MAGAZINE EN HEN TE ENTHOUSIASMEREN OM EEN ABONNEMENT TE NEMEN;
- ADRESSEN VAN CANDIDATEN VOOR TOEZENDING VAN EEN PROEFNUMMER AAN HET SECRETARIAAT DOOR TE GEVEN;
- ADRESSEN DOOR TE GEVEN VAN DEGENEN AAN WIE MEN EEN GESCHENKABONNEMENT WIL GEVEN.

Het volgende nummer verschijnt rond 30 juni. Bijdragen graag uiterlijk 5 juni aan het redactie-adres.

EEN BELEIDSPLAN

HET AFGETREDEN BESTUUR HEEFT AAN DE VERGADERING EEN BELEIDSPLAN VOORGELEGD. HET NIEUW GEKOZEN BESTUUR HEEFT ZICH DAARMEE AKKOORD VERKLAARD. DE TEKST DAARVAN VOLGT HIER, IETWAT SAMENGEVAT.

3] Mariënborg organiseert, zo mogelijk jaarlijks, leerhuizen en/of gespreksgroepen over religieuze en maatschappelijke onderwerpen en de verbanden daartussen.

4] Bij dit alles streeft Mariënborg in katholiek en oecumenisch verband naar samenwerking met gemeenschappen en organisaties die op een open en kritische wijze de weg van Jezus Christus willen volgen.

Deze vier punten vormen het Kernbeleidsplan waarop

De Mariënborgvereniging van kritisch katholieken bevindt zich op een beslissend moment in haar 33-jarig bestaan. De vereniging is, gezien de leeftijdsopbouw van haar ledenbestand, een duidelijk generatiegebonden groep.... Het wordt voor bestuur en leden steeds moeilijker de activiteiten te blijven ontplooiën zoals zij dat al sinds jaren hebben gedaan....

Voor onze generatie en ook voor anderen kunnen wij nog iets betekenen. Wij kunnen nog inspiratie bieden bij het zoeken naar een eigentijdse manier van geloven, die een kritisch aansluiting vindt bij de hedendaagse cultuur, in het bijzonder de katholiek/christelijke cultuur....

HET BELEID VAN MARIËNBORG VOOR DE JAREN 2016 TOT 2020.

1] Mariënborg concentreert zich op de overdracht van hetgeen christelijk geloven in de huidige samenleving kan en moet betekenen. Dat doet de vereniging met behulp van de haar ten dienste staande middelen zoals het magazine, de website en mogelijke andere publicaties. Een inhoudelijke adviescommissie staat het bestuur daarin bij.

2] Mariënborg organiseert jaarlijks een congres rond een actueel thema rond christelijk geloven in de huidige samenleving.

Mariënborg zich het komend jaar en mogelijk de daarop volgende jaren zal concentreren. Wanneer de vereniging over voldoende menskracht, energie en geldmiddelen beschikt, zouden de ambities breder kunnen zijn. Zo kan worden onderzocht hoe de op het congres-2015 ingezette activiteiten rond het thema 'diaconie' voortgezet kunnen worden, i.s.m. anderen. Voorts kan worden onderzocht hoe kan worden bijgedragen aan reflectie over (christelijk) geloven bij jongere generaties. Mariënborg onderhoudt enkele internationale contacten. Deze zullen worden voortgezet. Voor het jaar 2016 staat op 29 oktober het jaarlijks congres op het programma, dat zal bestaan uit een aanbod van leerhuizen. In 2017 zal worden meegewerkt aan een 'meezingopera'. ●

Het nieuwe bestuur. Van links: Julia van Wel, Michel Besnard, Harrie van den Akker, Ed Schreurs

GOD UIT NEDERLAND

In de bijna al voorbijge eerste helft van dit jaar hebben we verschillende gebeurtenissen meegemaakt die te associëren waren met religie. Zo was er *The Passion*, met het verlichte kruis dat voor de

zesde keer een stad op stelten zette. Was dat een hedendaagse evangeliepresentatie of een openluchtmusical die vanuit een verouderde exegetische enkele miljoenen kijkers naar het televisiescherm trok?

Het toch nog betrekkelijk snelle overlijden van voetbalicoon *Johan Cruyff* veroorzaakte allerlei herdenkingsrituelen met het leggen van bloemen en het branden van waxinelichtjes, met minuten

stilte en minuten applausen in de stadions. Zijn crematie in besloten kring voorkwam een internationale begrafenisprocessie.

Daarna kwam paus Franciscus met zijn 'postsynodale exhortatie' *Amoris laetitia*, als de conclusie van de gezinsynodes van de twee voorgaande jaren, zoals zoveel van die Vaticaanse vergaderingen nu al weer zo goed als vergeten. En in eigen land werd het onderzoeksrapport *God in Nederland* gepubliceerd, waarin met een tussentijd van tien jaar sinds 1966 de religieuze en kerkelijke situatie wordt gepresenteerd en besproken; ditmaal werd de term 'wijkend christendom' gelanceerd. Wat sociologen de vorige keer al hadden verwacht, is in het afgelopen decennium duidelijker

geworden: de voortgaande ontkerkelijkheid, met kerksluitingen als gevolg, heeft zich doorgezet en zal dat in de nabije toekomst blijven doen. En tien jaar geleden werd ook

de vraag gesteld of Nederland nog wel een christelijke natie kon worden genoemd. In de nieuwste *God in Nederland* wordt gezegd: "Het antwoord op deze vraag kunnen we bijna tien jaar later (nu dus – *LvG*) met meer zekerheid geven."

PROCENTTEKEN

Als rapport van een professioneel onderzoek brengt *God in Nederland* uiteraard een grote hoeveelheid

cijfers met een procentteken erachter. In dit artikel nemen we daarvan slechts die van de rooms-katholieken en hun voornaamste leerstukken onder de loep.

De katholieken maken momenteel 11,7% uit van de Nederlandse bevolking. Van hen gaat 39% (on)regelmatig ter kerke, "maar het beperkte draagvlak van de kerken in de jongste generaties wijst op een verdere daling van het aantal kerkleden in de toekomst tot maximaal 20%", aldus het rapport. Van de huidige katholieke kerkleden gelooft 17% in een persoonlijke God, 46% in iets als een hogere macht, 7% in geen van beiden en 30% weet niet of zulke machten wel bestaan.

Wat sociologen de vorige keer al hadden verwacht, is in het afgelopen decennium duidelijker geworden: de voortgaande ontkerkelijkheid, met kerksluitingen als gevolg, heeft zich doorgezet en zal dat in de nabije toekomst blijven doen.

Dat Christus Gods zoon is en/of door God gezonden, neemt 45% voor waar aan, maar daartegenover staat 47% die hem zien als een gewoon mens, zij het soms met aparte gaven. Dat de Bijbel het woord van God is, wordt door slechts 13% van de katholieken geloofd. Of er leven is na de dood door 22%, nader ingevuld met geloof in een hemel (13%), of in een voortbestaan als geest/ziel (12%); weinig geloof is er in een hel (1%) of in een verrijzenis (3%).

Voor een goed begrip van deze cijfers zij hier gezegd, dat hier met 'rooms-katholieken' diegenen bedoeld worden die van zichzelf hebben gezegd dat ze dat zijn. Is het misschien daarom dat in *God in Nederland* niets te vernemen valt over vele en steeds talrijker

commentaar dat de titel van het boek misschien beter 'God uit Nederland' had kunnen zijn, want "het Christelijk geloof is voor het leeuwendeel van de bevolking 'een onbekende of exotische wereld'." Hoewel wij die suggestie in dank overnemen boven dit artikel, laat het onderzoek inderdaad vooral zien hoe wijzelf in deze tijd met Hem omspringen, hoe het gesteld is met het geloofsleven en in het kielzog daarvan met de geloofspraktijk van de Nederlandse katholieken. Hoe kon het christelijk geloof zo'n 'onbekende en exotische wereld' worden? Wat waren/zijn de oorzaken van (*Katholiek Nieuwsblad*:) "de rappe ontkerstening van ons land"?

Van verschillende kanten zijn pogingen ondernomen om deze vraag te beantwoorden. Zo schreef bijvoorbeeld de Groninger predikant-hoogleraar Wouter Slob (in het recente boek *Liberaal christendom*): "Welvaart en voorspoed worden soms genoemd, die God overbodig zouden maken. De ontwikkeling van het autonome subject dat zijn eigen keuzes wil maken, speelt een rol. En de doorbreking van de verzuilde groepsdwang (...) doet afbreuk aan de kerkelijke meelevendheid. Allemaal factoren die aan de huidige malaise hebben bijgedragen." En Slob komt dan m.i. tot waar het om draait: "In een tv-interview in 2015 bracht kardinaal Wim Eijk de ontkerkelijking met dit soort factoren in verband en legde de oorzaak daarmee buiten zichzelf. Toch zou de theologie wellicht ook eens de hand in eigen boezem moeten steken en zich moeten afvragen waarom de verlokkingen van de ontkerkelijking kennelijk verkieslijker zijn dan de verkondiging die zichzelf beheert."

Of neem de dogma's. Moeten we die zonder morren accepteren? En als we ze niet snappen, worden ze tot 'geheim van het geloof' verklaard. Moeten we ze dan zonder verder nadenken geloven? En mogen we bijvoorbeeld geen vragen stellen bij het geloofsgeheim dat Christus in het eucharistisch brood aanwezig is?

wordende kleine zelfstandige geloofsgemeenschappen? Noemen die zich wellicht niet graag 'rooms'-katholiek? Of zijn ze misschien niet meegeteld bij de kerkgangers, omdat ze noodgedwongen kerken in een school aula, een leegstaande parkeergarage of de recreatiezaal van een verzorgingshuis?

IN EIGEN BOEZEM Het dagblad *Trouw* suggereerde in zijn

GELOFSGEHEIMEN Hier zijn we naar mijn idee bij 'des Pudels Kern': het overgeleverde geloofsgeheim, ook wel geloofs'waarheden', of zelfs de geloofsgeheimen genoemd, die vooral ouderen onder ons (inclusief ook schrijver dezes) ingeprent hebben gekregen, dienen volgens hedendaagse inzichten opnieuw geanalyseerd te worden. Kijk maar eens naar het Credo, dat traditiegetrouw in menige kerkdienst wordt gelezen c.q. gezongen. Daar verkondigt elke aanwezige wat hij/zij gelooft ('credo' betekent immers toch gewoon 'ik geloof?'). Bijvoorbeeld dat God schepper is van hemel en aarde, met een zoon, God gebleven, mens geworden, geboren uit een maagd, na zijn dood verzezen, ten hemel opgestegen. Allemaal onderwerpen waarbij vanuit

de theologie en aanverwante wetenschappen vragen zijn te stellen. Of neem de dogma's. Moeten we die zonder morren accepteren? En als we ze niet snappen, worden ze tot 'geheim van het geloof' verklaard. Moeten we ze dan zonder verder nadenken geloven? En mogen we bijvoorbeeld geen vragen stellen bij het geloofsgeheim dat Christus in het eucharistisch brood aanwezig is? Dat alle mensen geboren worden met zo'n zware (erf)zonde, dat ze niet de hemel in kunnen zonder eerst gedoopt te zijn? Dat Maria zonder die zonde is ontvangen (dogma uit 1854), dat zij met lichaam en ziel ten hemel is opgenomen (dogma van 1950), dat een paus onfeilbare uitspraken kan doen over geloof of zeden (dogma van 1870)? Enzovoort.

Het kan toch niet zo zijn, dat sinds de eerste eeuwen van het christendom de mensheid geen vooruitgang heeft gemaakt in nadenken over zijn aardse bestaan? Er zijn theologen die voorzichtig verbeteringen voorstellen, maar vaak wordt hun dan door het Vaticaan het zwijgen opgelegd. Het bekendste voorbeeld is de beroemde Zwitserse theoloog Hans Küng. In 1950 publiceerde hij zijn boek *Onfeilbaar?* (met vraagteken) over de pauselijke onfeilbaarheid. In 1979 werd hem een doceerverbod opgelegd. Maar in maart jl. heeft hij, bij gelegenheid van zijn 88ste verjaardag, samen met 16 wetenschappelijke collega's opnieuw een boek over de pauselijke onfeilbaarheid gepubliceerd: *Feilbaar?* (525 blz.) In een begeleidend schrijven vraagt hij aan de paus om dat thema officieel te laten bediscussiëren. "Veel katholieke theologen hebben, uit angst voor bedreigende sancties zoals in mijn geval, zich nog nauwelijks met de onfeilbaarheidsideologie beziggehouden, en de hiërarchie probeert dat in kerk en samenleving impopulaire thema zoveel mogelijk te vermijden. Toch zou dit Vaticaanse erfstukje van de voorbije 150 jaar eerlijk onder handen genomen en in de geest van de Heilige Schrift en de oecumenische traditie uitgezuiverd moeten worden." ●

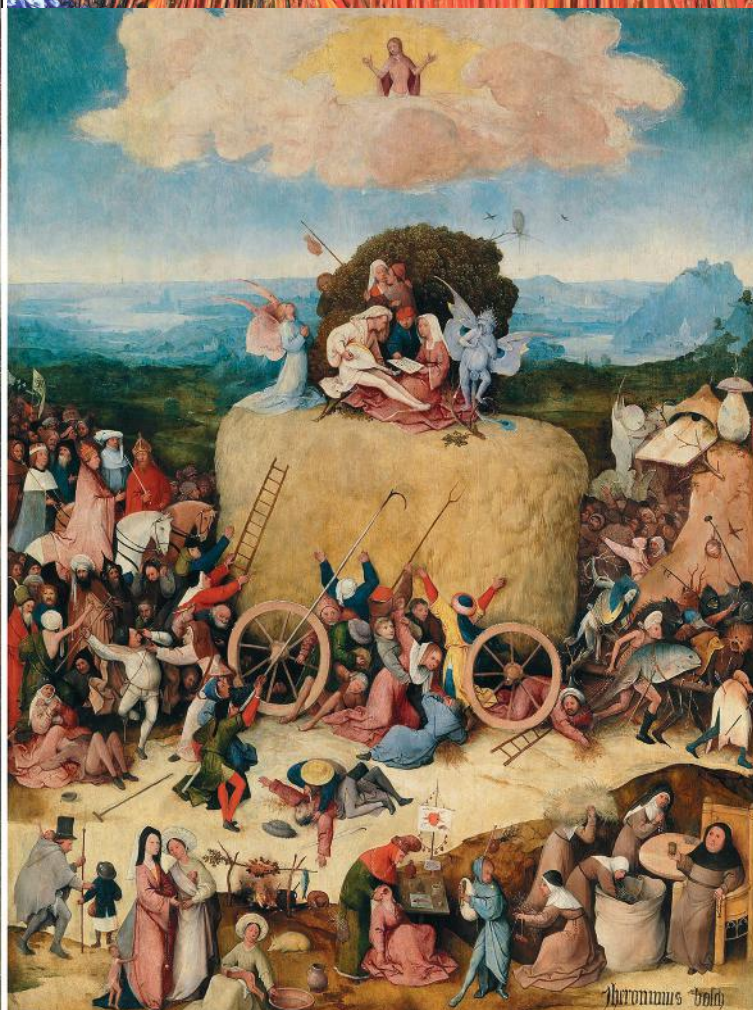

FOTO: PRADO, MADRID

GRAAIEN OP EEN DRIELUIK ZONDER DEUREN

DEZER DAGEN WORDT IN 'S-HERTOGENBOSCH DE JEROEN BOSCH-TENTOONSTELLING GESLOTEN. AL WEKEN EERDER WAS DEZE VOLLEDIG 'UITVERKOCHT', DE OPENINGSTIJDEN WERDEN TOT DIEP IN DE NACHT VERLENGD. HET AANTAL BEZOEKERS TUSSEN 13 FEBRUARI EN 8 MEI KWAM IN DE BUURT VAN EEN HALF MILJOEN. ZELDEN STOND EEN OUDERE SCHILDER ZO NADRUKKELIJK IN DE PUBLIEKE BELANGSTELLING.

Jheronimus Bosch, eigenlijk Jeroen van Aken, werd waarschijnlijk in 1450 geboren en overleed in 1516 als een beroemd schilder, een waardige poorter en een gezworen lid van de Illustre Lieve Vrouwe Broederschap. Zijn werken zijn wereldwijd verspreid, nauwkeurig bestudeerd en vaak mysterieus van inhoud. De nog vijftig schilderijen en drielijken, die aan hem worden toegeschreven, zijn in de ogen van de verschillende internationale kunstkenner deels van betwijfelbare echtheid. De emoties lopen daarover vaak

< Veel bezoekers klaagden over te grote drukte op de expositie. Vaak stonden ze drie rijen dik voor een kunstwerk, zoals de auteur van dit artikel en deze foto. Waren de propaganda tevoren en de intensieve reclame wellicht wat 'overdone'?

hoog op. Het museum Prado in Madrid, als bezitter van de meeste panelen, is daarbij dominant aanwezig. Na sluiting van de Bossche expositie wordt deze in Madrid voortgezet.

EEN TRAGISCHE STOET Vijfhonderd jaar geleden leefde Bosch in een tijd die met onze tijd te vergelijken valt. Vanuit het middeleeuwse naïeve geloof en veel macht van paus en bisschoppen begon de samenleving te veranderen en werd er veel kritiek op de Kerk geuit. Dat leidde in 1517 tot de publicatie van Luther met zijn vijftiennegentig stellingen.

De Hooiwagen, hiernaast afgebeeld, is een imposant drieluik waarvan de titel lijkt afgeleid te zijn van de Bijbel: "Alle vlees is als gras" (Jesaja 40). Een menigte probeert het hooi van de wagen te trekken, terwijl deze door duivels naar de hel wordt getrokken. Zoals bij veel drieluiken het geval is, moet het rechterpaneel als inleiding en het linkerpaneel als conclusie gezien worden ('rechts' en 'links' worden geacht benoemd te worden 'door het schilderij zelf', zoals het ons aankijkt; als kijker ernaar moeten wij het dus andersom benoemen).

In De Hooiwagen hekelt Jeroen Bosch het handelen van de mens, het najagen van waardeloze zaken en het elkaar naar het leven staan en vermoorden om een handvol hooi. Ook pausen, bisschoppen en koningen gaan mee in deze tragische stoet en graaien gretig samen met het gewone volk van de volle hooiwagen. In het rechterpaneel beeldt de schilder uit hoe het begonnen is. God – hier voorgesteld als de Vader – scheidt Adam en Eva, waarna duidelijk wordt dat zij de verkeerde keuze maken en uit het paradijs worden gezet. Het middenpaneel brengt zoals gezegd het zondige leven van de mens in beeld. Het linkerpaneel toont het gevolg van al dat menselijk handelen, de duivels bouwen een hel waarin de verdorven mensheid wordt gestraft. De grote brand van 1464 in Den Bosch heeft de schilder als jongen meegemaakt en die lijkt voor hem een traumatische ervaring te zijn geweest, die hij op veel panelen als weergave van de hel gebruikt.

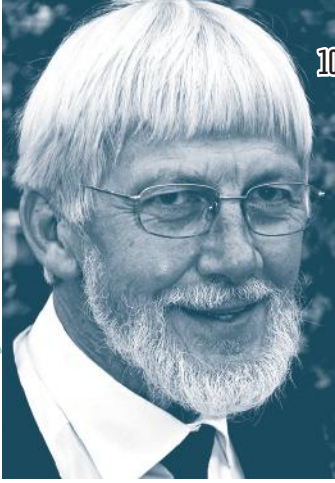
Het is opvallend dat Jeroen Bosch, ondanks alle kritische en cynische uitbeelding, in dit drieluik de toenmalige theologische visie helder in beeld brengt. De schepping en zondeval hebben vanaf het begin de mensheid in de problemen gebracht en pas de kruisdood van Jezus heeft de verlossing voor de wereld bewerkt. Daarom overziet de verzezen Heer bovenaan op het middenpaneel hoe de samenleving verder gaat. Deels onderaan brave vaders en moeders, maar voor het merendeel worden graaiers naar waardeloos hooi uitgebeeld. Het linkerpaneel brengt dan ook de helse straffen die onontkoombaar zijn.

ONS ECONOMISCH STELSEL Hoe anders is het in onze tijd. Het lijkt erop dat we slechts het middendeel beleven en de twee zijpanelen steeds verder vergeten. We leven in een wereld waaruit God verdwenen is als de schepper van alles en slechts kleine groepen gelovigen proberen het mysterie van het bestaan in die richting te zoeken. Natuurlijk is de mythe van de schepping slechts een beeld, en is het noemen van God de Vader en zijn Zoon een poging om de ondoorgrondelijke geheimen enigszins een vorm te geven.

Maar het is een feit dat tegenwoordig velen zelfs geen moeite meer doen om deze eeuwenoude geschiedenis naar vandaag te vertalen. Het ergste is dat al ons graaien en verzamelen in onze tijd ook geen gevolg meer lijkt te hebben zoals in het linkerpaneel met de hel. Ook daar zijn het beelden die ons onwerkelijk voorkomen, maar hiermee zijn schuld en straf van de aardbodem verdwenen. We kunnen compleet onze gang gaan. Wat ons nog zorgen baart zijn de economische crisis en de milieurampen die ons bedreigen.

Het beeld van de hooiwagen van Bosch is een bijna letterlijke weergave van ons economisch stelsel. Zonder te ver in te gaan op de vreemde keuzes, die de machtige wereld van internationale bedrijven en westerse regeringen in de laatste tientallen jaren gemaakt heeft, zijn er steeds meer wetenschappers die constateren dat het fout gaat. Waren we eerder hier in West-Europa bezig met het economische Rijnlandmodel, dat aandacht had voor solidariteit, waardering voor vakmanschap en andere waarden dan alleen geld, zoals kwaliteit en geluk, nu zijn we onder invloed van Amerika en het neoliberalisme naar het Angelsaksische model in de meeste extreme vorm gegaan, waarbij geld de enige waarde is, de aandeelhouders de toon zetten en producten alleen maar worden afgerekend op zo efficiënt en goedkoop mogelijk fabriceren. Ook overheidsbedrijven als energievoorziening, postdiensten en zelfs gezondheidszorg worden naar dit model gevormd. Het kortetermijndenken, de bonuscultuur, en de eenzijdige focus op winst lijken door het ver doorgevoerde neoliberalisme de oorzaken te zijn van crisis, oorlog, milieuveronachtzaming en het vluchtelingenprobleem.

CONSEQUENTIES De Hooiwagen beeldt het allemaal duidelijk uit. En vandaag de dag ontbreekt steeds meer het linkerpaneel met de consequenties van deze schuld. Straffen ontbreken voor multinationals en de falende regeringen. Het middenpaneel van Bosch toont in de stoet ook meerrijdende pausen en bisschoppen. Tegenwoordig is daar verandering in gekomen, hoewel er toch geluiden zijn die het tegendeel beweren. Wat doen de pausen eraan? Een kleine

HUUB SCHUMACHER

AAN HET KORTSTE EIND GETROKKEN?

Treffen ze het in het Bossche bisdom? Of trekken ze aan het kortste eind? Zo gauw zijn naam, Gerard de Korte, was uitgelekt, raadpleegde ik Google. Misschien is er ook een bisschop De Lange? Zo ja, dan hoef ik de informatie over De Lange alleen maar om te draaien en heb ik antwoord op m'n vraag. Maar Google deed niet mee met die onzin; er is geen bisschop De Lange.

Waar dán mijn informatie halen? Ook al heb ik 'n jaar of tien letterlijk en figuurlijk op zijn gebied studiedagen verzorgd, mijn cursisten uit het Hoge Noorden heb ik nooit een lofzang op hun bisschop horen aanheffen. Ook niet het tegendeel. Hij was er en dat was het.

Uit persoonlijke contacten kan ik ook niet putten. Ja, een aantal jaren geleden, tijdens de uitvaart van Schillebeeckx, zat ik achter hem in de kerkbank. Zijn rug kon ik goed bestuderen. Die was recht, dat moet gezegd. Maar waarin of waarvoor? Een rug alleen praat niet.

Ook lijfelijk, maar wat meer op afstand, heb ik hem vorig jaar meegemaakt bij die Mariënborgmanifestatie in het Beatrixtheater in Utrecht over diaconie. Zijn bijdrage aan de forumdiscussie sprong er niet echt uit. Maar ja, moet dat dan? Soms bleef hij, vond ik, te lang aan het woord. Bovendien praat hij snel en ook nog met een bepaalde tongval, hetgeen – althans mij – verhindert hem een fijne spreker te vinden. Maar goed, dat is allemaal persoonlijk. Dus veel schiet ik hier ook niet mee op.

Weet je wat, dacht ik, ik vraag het eens aan een pastoraal werkende in het Utrechtse die ik goed ken en van wie ik weet dat zij met De Korte geruime tijd in het dekenaat Utrecht heeft gewerkt. "Daar was Gerard altijd slim, intelligent en . . . conservatief aanwezig", mailde ze terug. Ze schreef er nog wel bij dat ze hem van de bisschoppen het beste vond; "hij is in ieder geval aardig en toegankelijk". Met het oog op kans van slagen in het Bossche gaf zij hem 51 procent. Dat is natuurlijk wel op z'n nippertjesachtig geformuleerd, maar in het kader van mijn onderzoek is het toch iets!

Aardig en toegankelijk. Nou kan iemand die eigenschappen om allerlei redenen hebben. Misschien – ik opper maar wat – wil hij graag goed bij anderen overkomen. Hoe het ook zij, in het Bossche voelt dat natuurlijk al gauw aan als balsem. Bij de twee aan wie ze daar gewend waren stond orthodoxie duidelijk hoger in het vaandel dan aardig en toegankelijk overkomen. Nu kun je er natuurlijk over twisten waar je dan uiteindelijk het beste mee uit bent, maar dat voert voor dit bestek te ver, lijkt me. Nee, wat voor mij duidelijk is: er is veel gewonnen en reden om blij te zijn want 'aardig en toegankelijk' is toch het minste wat je van een bisschop mag verwachten.

Hebben ze in het Bossche aan het kortste eind getrokken? Nee, bisschop De Korte is altijd nog een heel eind weg van bisschop De Kortste.

opsomming:

Een geweldige boodschap was in 1891 de encycliek *Rerum Novarum* van paus Leo XIII. Die ging weliswaar tegen het opkomend marxisme in, maar bood ook een stevig houvast tegen de misstanden in die dagen. In 1981 heeft paus Johannes Paulus II met de encycliek *Laborem Exercens* de sociale leer van zijn voorganger nog weer eens in herinnering gebracht, hoewel het vooral een stuk was dat zijn landgenoten, de Polen, steun gaf in hun opstand tegen de regering van dat moment. Paus Benedictus XVI publiceerde er drie en zijn laatste encycliek, *Caritas in Veritate*, vroeg voorzichtig aandacht voor de problematiek van vandaag in een veranderende wereld. Het marktdenken mag niet het enige doel zijn, zegt hij daarin. De huidige paus Franciscus kreeg geestdriftige bijval in de hele wereld met zijn uitspraken over barmhartigheid. Zijn encycliek *Laudato Si'* is vooral gericht op het milieu en is daarin voortreffelijk en volkomen eigentijds. Daarin wordt door deze paus terzijde de economie als de schuldige aangewezen van wereldwijde crisis en de milieuproblematiek. Zijn nadruk ligt vooral op barmhartigheid.

Stilstaande voor De Hooiwagen vragen we ons af: zijn wij zelf ook graaiers? Nu de beide zijpanelen zijn weggevallen, wat is dan de oplossing? Wat kunnen we nog doen? Jeroen Bosch zet ons wel aan het denken. ●

DE STICHTING
LEERGELD ALS DE
MATRAS ONDER
HET VANGNET.

ALLE KINDE- REN MOE- TEN MEE MOGEN DOEN

IN DE MIDDAG VAN HET MARIËNBURG-CONGRES, VORIG JAAR OP 31 OKTOBER, WAS EEN DIACONALE ONTMOETINGSMARKT GEORGANISEERD IN DE EXPOZAAL VAN DE UTRECHTSE JAARBEURS, NAAST HET BEATRIXTHEATER, WAAR HET OCHTENDPROGRAMMA HAD PLAATSGEVONDEN. HIER PRESENTEERDEN 25 DIACONALE GROEPEN HUN ACTIVITEITEN MET EEN STAND, EEN KORTE PRESENTATIE EN TAFELGESPREKKEN. BIJ DE VERKIEZING VAN DE MEEST AANSPREKENDE DIACONIEGROEP AAN HET EIND VAN DE MIDDAG BLEEK DAT DE STICHTING LEERGELD UTRECHT DE MEESTE STEMMEN VAN DE CONGRESDEELNEMERS HAD GEKREGEN. ZIJ KON

DE AANMOEDIGINGSPRIJS VAN 500 EURO INCASSEREN. DEZE STICHTING IS BIJ VEEL MENSEN NOG NIET BEKEND, EN OM ER WAT MEER OVER TE HOREN TOOG MARIËNBURG MAGAZINE NAAR UTRECHT, EN SPRAK MET DE TWEE COËRDINATOREN HARMEN VAN DE KAMP EN LIA WENSINK.

Wat is de doelstelling van de Stichting Leergeld Utrecht?

“Wij helpen ouders van kinderen in de leeftijd tussen vier en achttien jaar met een laag inkomen door voor hen bijvoorbeeld schoolkampen, voetbalschoenen of zwemles te betalen. De ouders krijgen het geld niet zelf in handen, wij betalen het rechtstreeks aan de school of de betreffende organisatie. Het gaat ons erom dat de kinderen kunnen meedoen, wij willen met ons werk sociale uitsluiting van kinderen voorkomen. Het is noodhulp, pas als er geen andere manier is voor een gezin om dit te betalen komen wij in beeld. We zeggen vaak: als het maatschappelijk vangnet het gezin onvoldoende voor armoede heeft kunnen behoeden zijn wij de matras onder het vangnet.”

Wanneer komen ouders daarvoor in aanmerking?

“Het moet gaan om huishoudens met een besteedbaar inkomen dat lager is dan 125 procent van het bijstandsniveau. In Utrecht krijgen mensen met een uitkering, en ook anderen met een laag inkomen, een U-pas. Die pas geeft recht op kortingen op honderden activiteiten, zoals sport en muzikles. Maar gratis is het niet, het bedrag dat overblijft is voor hen vaak nog veel te hoog. Een groot deel van onze aanvragers zijn mensen die net boven bijstandsniveau zitten. Daardoor komen zij niet in aanmerking voor zorgtoeslag of huurtoeslag, zodat zij netto minder te besteden hebben dan mensen met alleen bijstand. Dat is de bekende ‘armoedeval’. Daarnaast hebben wij uiteraard veel aanvragers met betalingsachterstanden, en ook mensen in de schuldsanering.”

Hoe gaan jullie te werk als een ouder leergeld aanvraagt?

“Op onze website www.leergeldutrecht.nl wordt uitgelegd wat we doen en iedereen die denkt in aanmerking te

> INTERVIEW •

komen, kan een aanvraagformulier invullen. Aanvragers zijn meestal door het maatschappelijk werk of een school naar ons doorverwezen, dus ze weten van de inkomenstoets die zij zullen krijgen. Als het de eerste aanvraag is, krijgt de aanvrager huisbezoek van een van onze intermediairs. Die bespreekt hoe het gezin er financieel voor staat, en gaat samen met de aanvrager na of het inderdaad zo is dat alle andere regelingen voor het verkrijgen van financiële steun al zijn aangesproken. Verder geven de intermediairs ouders ook tips, wijzen hen er bijvoorbeeld op dat ze betalingen voorrang moeten geven als bij uitstel het te betalen bedrag wordt verhoogd.

De intermediair maakt ook notities over de geschiedenis van het gezin. Zo'n huisbezoek is soms best heftig. We hebben geborgd dat onze intermediairs niet in de knel komen, door af te spreken dat ze nooit beloftes mogen doen op het huisbezoek zelf. Soms is het zo treurig wat ze te zien en te horen krijgen dat zij die neiging wel hebben.”

Hebben de intermediairs een speciale opleiding?

“Nee, ze hebben meestal enigerlei opleiding op het gebied van maatschappelijk werk en worden verder intern door ons opgeleid. Ze moeten zich kennis eigen maken van alle lokale financiële regelingen die er in Utrecht zijn, ze moeten die regelingen samen met de aanvrager nalopen om te zien of er alternatieve oplossingen zijn. Wij zijn immers alleen noodhulp. Het belangrijkste vinden wij hun motivatie: dat ze bij willen dragen aan de armoedebestrijding, en dat zij niet oordelen. Het moge zo zijn dat de ouders iets, of zelfs heel veel, te verwijten valt over de financiële problemen waarin ze terecht zijn gekomen, maar wij zijn er voor de kinderen.”

Hoe zijn jullie georganiseerd?

“Wij zijn een lokale stichting, alleen werkzaam in de gemeente Utrecht. We bestaan nu acht jaar. Er zijn in Nederland inmiddels al negentig andere lokale stichtingen actief, die net als wij zijn geschoeid op het model dat in Tilburg in 1996 is ontwikkeld en die allemaal lid zijn van de landelijke Leergeldvereniging in Tilburg. Die ondersteunt de plaatselijke stichtingen. Elke lokale leergeldstichting heeft te maken met de eigen gemeentelijke regelgeving, en sluit aan op het lokale armoedebeleid. De eerste Stichting Leergeld in Tilburg kwam voort uit de Vincentiusvereniging aldaar. Zo wilde men de problematiek van de op school buitengesloten kinderen prominenter op de kaart zetten.

We hebben dus katholieke roots.”

Werken jullie ook samen met anderen?

“Wij nemen als Leergeld in Utrecht deel aan de Armoedecoalitie. Dat is een onafhankelijk platform voor alle organisaties in Utrecht die iets tegen armoede doen, zoals Leger des Heils, Emmaus, Vluchtelingenwerk, buurtteams. De gemeente praat ook mee, maar als adviseur. Zo zijn we van elkaars werk op de hoogte en geven we de gemeente feedback en input op het armoedebeleid.”

Hoeveel mensen werken er bij de Stichting Leergeld Utrecht?

“Wij zijn als coördinatoren de enige betaalde krachten, samen werken wij 29 uur per week. Wij coördineren het werk van tussen acht en tien vrijwilligers. Drie vrijwilligers toetsen de binnengekomen aanvragen aan onze richtlijnen, drie anderen werken aan de administratie en boekhouding, en er zijn twee intermediairs die de huisbezoeken doen. Daarnaast is er nog een bestuur.”

Hoe komen jullie aan het benodigde geld?

“Wij hebben geen vermogen en moeten het helemaal hebben van de subsidies en giften die we krijgen. We maken elk jaar een jaarplan met een begroting. Van sommige subsidiegevers zijn we gelukkig zeker. En we weten dat we bijvoorbeeld aanvragen zullen krijgen voor schoolkampen, dat is al jaren stabiel. Dus schrijven we een lokaal fonds een brief waarin we aangeven dat we met 2.000 euro in dat jaar tien kinderen op schoolkamp kunnen laten gaan. Zo wordt het tastbaar en concreet voor geldgevers. Wij hebben in Utrecht gemerkt dat het zo gemakkelijker is om subsidie binnen te halen. Bij andere Leergelden doen ze het vaak anders, die stoppen alle ontvangen gelden in een grote pot die *meedoen* heet.

Het onderhouden van goede contacten met de lokale fondsen is voor ons belangrijk. Van sommige subsidiegevers krijgen we elk jaar een vast bedrag zonder dat er eisen aan worden gesteld, maar anderen verlangen een goede verantwoording na afloop. Daar zijn we heel zorgvuldig in. We doen ook veel aan PR. Behalve een website hebben we een Facebook-pagina. Zo krijgen we ook giften van particulieren die een goed doel zoeken.

Wat mensen die ons steunen vooral aanspreekt is dat wij de

TEKST

LIDY VERDEGAAL

FOTO

STICHTING LEERGELD

waarborg geven dat het geld niet naar het gezin gaat en daar in het grote zwarte gat valt, maar rechtstreeks naar de betreffende school of club. Vorig jaar november is er een artikel over ons werk in de Volkskrant verschenen, dat heeft verschillende donateurs opgeleverd. Voor particulieren die iets willen geven is er een invulformulier op onze website, dan word je *Vriend van Leergeld Utrecht*. Een maandelijkse donatie is voor ons heel fijn, ook al is die maar klein, want dat geeft ons zekerheid.”

DE TWEE COÖRDINATOREN VAN LEERGELD UTRECHT

LIA WENSINK (45) was acht jaar geleden, samen met een collega, de eerste betaalde coördinator van Leergeld Utrecht. Ze heeft een contract van 5 uur per week en is daarnaast vrijwilliger omdat ze veel meer uren maakt. Zij houdt zich bezig met fondsenwerving en PR. Zij studeerde Engels, werkt als loopbaancoach op een ROC en zet zich in voor Leergeld omdat ze armoedebestrijding belangrijk vindt.

HARMEN VAN DE KAMP (28) is theoloog (Christelijke Hogeschool Ede) en werkt sinds kort voor 24 uur per week als coördinator bij Leergeld Utrecht. Hij is al veel langer actief in diaconaal werk, en is inmiddels een echte noodhulpdeskundige. Hij is de opvolger van Hilde Lorier, die op het Mariënburgcongres-2015 de diaconie-aanmoedigingsprijs kreeg, maar ingaande 2016 is zij vertrokken.

INTERVIEW

Wat doen jullie als ouders geld vragen voor dure schoolreizen, zoals die gebruikelijk zijn in de hogere klassen van havo en vwo?

“Dat is een moeilijk punt. Veel klassen gaan naar verre grote steden als Barcelona en Rome. De kosten daarvan zijn vaak 500 of 600 euro. Met de U-pas overigens al 100 euro minder. Maar zo'n bedrag is voor alle ouders, ook die met een hoger inkomen, een rib uit het lijf. Hier komen we bovendien in de knel met ons beleid dat Leergeld in principe niet meer dan 250 euro per kind per jaar betaalt. Anderzijds is zo'n buitenlandse reis juist voor een kind dat nog nooit met zijn ouders in het buitenland is geweest, een geweldige verbreding van zijn horizon. In deze gevallen gaan we eerst in overleg met de school, die hebben hiervoor vaak een speciaal potje, of we kloppen aan bij het *Nationaal Fonds Kinderhulp*, waar we veel contacten mee hebben.” ●

TEKST

MICHEL BESNARD

FOTO

EPA

DIACONIE NA DE SCHAAL VAN RICHTER

SEEDS VAKER WORDT ER GESPROKEN EN GESCHREVEN OVER 'DIACONIE': DIENST AAN DE MEDEMENS IN NOOD. ZULKE MEDEMENSEN LEVEN NIET ALLEEN IN ONZE ONMIDDELLIJKE NABIJHEID, MAAR EVENZEER VEEL VERDER VAN ONS VANDAAN. OOK DIE MENSEN HEBBEN ONZE HULP NODIG. DAAROM HIER HET RELAAS VAN EEN MARIËNBURGER WIENS FONDS ACTIEF IS IN DE PUINHOOP DIE NEPAL SINDE DE AARDBEVING GEWORDEN IS.

Op 25 april vorig jaar, om 12:25 uur lokale tijd, gebeurde het: een aardbeving met een kracht van 7.8. en nog eens een naschok van 7.6 op de schaal van Richter maakten van het grootste gedeelte van Nepal een grote puin hoop. Alle gebouwen in Kathmandu, Bakthapur en Patan liepen zeer zware, soms onherstelbare schade op. Veel erger nog was het verlies aan mensenlevens, het grote aantal gewonden. Die lagen gewoon op straat, omdat er geen plaats was in de schamele ziekenhuizen. De huizen in een groot aantal dorpen in centraal-Nepal werden grotendeels weggevaagd en de mensen moesten buiten slapen, ook hoog in de ijsskoude Himalaya.

ZEE VAN BLAUW ZEILDOEK Als voorzitter van een vermogensfonds bezocht ik samen met een medebestuurder in februari de getroffen gebieden. Wat ik zag was verbijsterend. Van de prachtige tempels in Kathmandu, Bhaktapur en Patan waren er een aantal met de grond gelijk gemaakt. Van de koningspaleizen ontbraken hele stukken muur en de rest moest overal worden geschraagd. Van de beroemde pagodes met wel negen verdiepingen bleken soms zes verdiepingen verdwenen. In de Himalaya zie je dorpen waar nog steeds geen enkel huis is herbouwd; het is een zee van blauw zeildoek van shelters of golfplaten daken, waar de mensen

nu al tien maanden in moeten leven.

Ons fonds heeft aan een Nepalese instelling een bedrag toegezegd waarvoor maximaal achttien medische posten in de dorpen herbouwd kunnen worden. Waarom is er nu na tien maanden nog bijna niets gebeurd, hoewel er over de hele wereld al voor miljarden is ingezameld?

Er wordt altijd gezegd dat dat te wijten is aan de traag en incompetent werkende overheid, maar er zijn ook nog andere oorzaken aan te wijzen:

- men wilde terecht eerst afwachten tot alle naschokken achter de rug waren;
- vervolgens kwam de moesson en dan valt er nauwelijks te bouwen;
- in oktober kwam een etnische groep in het zuiden van het land in opstand tegen de nieuwe grondwet waarin de groepsleden naar hun mening te weinig rechten kregen toebedeeld. Zij sloten uit protest de enige toegangsweg vanuit India naar Nepal af. Aangezien Nepal alleen toegankelijk is vanuit India, ontstond een tekort aan van alles wat over de weg moest worden vervoerd, bouwmaterialen maar vooral brandstof. Als er al benzine of diesel het land in kwam, moest er op de zwarte markt worden ingekocht. Gevolg was dat de herbouw ernstige vertraging opliep en de bouwkosten 20 procent hoger werden.

WACHTENDE MOTORFIETSEN Net op het moment dat wij arriveerden werd de blokkade opgeheven. Maar bij de pompen heb ik enorme rijen wachtende auto's, bussen en vrachtwagens zien staan. Ik zag zelfs een rij wachtende motorfietsen van ongeveer anderhalve kilometer. De eigenaren moesten dus etmalen lang erbij blijven om hun motortje steeds een meter te kunnen opschuiven.

De Samenwerkende Hulporganisaties hebben via giro 555 voor de ramp in Nepal 25 miljoen euro opgehaald, maar over het feit dat de besteding van die gelden grote

vertraging oploopt wordt nog met geen woord gerept. Integendeel: op de site staat alleen dat je nog meer geld kunt storten.

De totale schade die het land heeft opgelopen bedraagt ongeveer 7 miljard euro. Hieruit blijkt voor wat een gigantische klus de Nepalese overheid en haar bevolking staan. Vanuit het buitenland is 4,5 miljard euro steun toegezegd waarvan inmiddels één miljard in het land terecht is gekomen. Mijn Nepalese zegsman zei me dat, als je de door acties opgehaalde of door buitenlandse organisaties voor Nepal beschikbaar gestelde gelden op 100 procent stelt, 30 procent daarvan blijft hangen als betaling voor allerlei tusseninstanties voordat het Nepal bereikt. Van de dan resterende 70 procent verdwijnt 20 procent op onnaspeurbare wijze in allerlei broekzakken, 20 procent wordt besteed aan (hoge) salarissen voor in Nepal wonende buitenlandse functionarissen, zodat uiteindelijk 30 procent rechtstreeks ten goede komt aan de bevolking van Nepal.

DUURBETAALDE FUNCTIES Er zijn in Nepal duizenden ngo's (non-gouvernementele organisaties) werkzaam. Ongeveer 500 houden zich bezig met de gevolgen van de aardbeving. De ngo's buitelen over elkaar heen en zetten vaak een hoge borst op over hun prestaties, zodat ze hun duurbetaalde functies kunnen waarmaken en op het thuisfront nog meer geld ophalen.

Ons werd aangeraden om bij de door ons gefinancierde medische posten een bord met de naam van ons fonds te zetten. Anders doen andere ngo's dat, terwijl ze er niet of hooguit een beetje geld in hebben gestoken.

Wij vertrokken uit Kathmandu voor onze tocht langs 'onze' gezondheidsposten in aanbouw!. Naar het dorp dat het verste weg lag het eerst. Acht uur rijden in een terreinwagen

de bergen in over een afstand van 120 kilometer. In de dorpen werd nagenoeg niets aan het herstel van de huizen gedaan, maar overal werd wel aan de gezondheidspost gewerkt. Onze Nepalese relatie zorgde ervoor dat ook de mannen uit het dorp werden ingeschakeld. Een aantal van hen krijgt dan een opleiding in metselen. Dat biedt niet alleen het voordeel dat goedkope arbeidskrachten kunnen worden gebruikt, maar ook dat na het bouwen van de gezondheidspost de mensen zelf aan de wederopbouw van hun eigen huis kunnen werken, omdat ze geleerd hebben te metselen. In alle door ons geadopteerde dorpen komt er zo tussen de tenten en hutjes een gloednieuw gezondheidscentrum. Dat werkt opbeurend voor de dorpsbevolking; voor de eerste keer in al die maanden zien ze dat er iets gebeurt!

Op 13 februari werd de eerste gezondheidspost officieel geopend. Samen met het parlementslid dat voor de provincie in het parlement zit, knipte ik het lint door.

BESNEEUWDE BERGREUZEN De andere dag in het vliegtuig naar huis keek ik nog eens naar de besneeuwde bergreuzen van de Himalaya en dacht met weemoed aan die vriendelijke mensen van het zo benarde Nepal. De reis bracht mij tot de conclusie dat, in weerwil van al het over de hele wereld gecollecteerde geld, er veel te weinig was gebeurd. Wij prezen ons gelukkig dat wij een kleine Nepalese organisatie (Karuna Nepal) hebben gevonden die onder leiding van een bekwame directeur wel de nodige voortvarendheid aan de dag legt. ●

De auteur is bestuurslid van de Mariënburgvereniging.

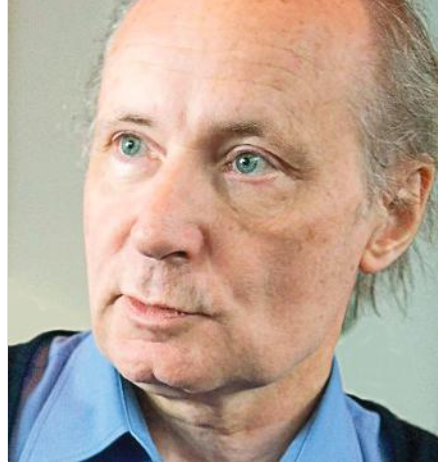
TEKST

AD KRIJNEN

FOTO

CHR. BÄRLOCHER

*Wat heeft het christendom werkelijk te zeggen?
Eugen Drewermann wijst op keerpunten.*

DE MENS IS ALTIJD DOEL, NOOIT MIDDEL

ELK NADEEL HEEFT ZIJN VOORDEEL, ALDUS JOHAN CRUIJFF. IN DE JAREN VAN DE PAUSEN JOHANNES PAULUS II EN BENEDICTUS XVI (PERIODE 1978-2013) KREGEN VEEL GETALENTEERDE THEOLOGEN IN ONZE KERK MET TUCHTMAATREGELEN TE MAKEN. DE BEDOELING VAN HET VATICAAN WAS DAT HUN GELUID ZOU VERSTOMMEN EN BESTAANDE ZEKERHEDEN NIET ZOU AANTASTEN. MAAR BIJ EEN AANTAL VAN HEN WERD OP DEZE MANIER JUIST HET TEGENOVERGESTELDE BEREIKT. IN GEMODERNISEERDE LANDEN KAN IMMERS IEDERE STAATSBURGER HAAR/ZIJN TEKSTEN ZONDER VOORAFGAAND VERLOF PUBLICEREN.

Zo had de concilietheoloog Hans Küng ook in de jaren na de intrekking van zijn kerkelijke leerbevoegdheid (1979) een hoogst belangrijke invloed op de ontwikkeling van het theologisch denken. En de Duitse priester *Eugen Drewermann* kon, nadat Rome hem verbood les te geven (1991), docent blijven aan de Theologische Faculteit van Paderborn en had/heeft hij een drukke praktijk als psychotherapeut. Vanuit deze basis en ervaringen publiceerde hij veel en kreeg aldus eveneens een invloedrijke positie in het publieke theologische vertoeg van onze tijd. Zouden beiden tot zulke wetenschappelijk en maatschappelijk relevante prestaties gekomen zijn binnen het kerkelijk bedrijf? Nu staan zij hoog op de bestsellerlijsten, een teken dat zij waardevolle bijdragen leveren aan het gesprek tussen christendom en gemoderniseerde wereld.

Daarom is het van belang aandacht te vragen voor het nieuwste boek van Drewermann: *Keerpunten of Wat heeft het christendom werkelijk te zeggen?* Het is een magistrale recapitu-

latie van zijn hele oeuvre: bij Jezus is de mens altijd doel, nooit middel. Deze in al zijn werken consequente lijn werkt hij hier uit op de hele breedte van de theologie. Gaande langs een aantal klassieke tractaten van de scholastieke handboekentheologie licht hij de daar gehanteerde concepten door met zijn grote eruditie als kenner van theologie, culturele antropologie, literatuur, godsdienstwetenschap, psychiatrie/psychotherapie/psychopathologie en vanuit zijn rijke ervaringen als praktiserend en zeer betrokken therapeut. Het werd een wetenschappelijk breed onderbouwde analyse en interpretatie, met daarbij een fijnbesnaard invoelingsvermogen en een geoefend oog. Aan de beurt komen deze onderwerpen: scheppingsleer (*de Deo Creatore*), verlossingsleer (*de Redemptione/Soteriologia*), christologie (*de Verbo Incarnato*), ecclesiologie (*de Ecclesia*), eschatologie (de Eschatologia) en Godsleer (*de Deo Uno/Trino*). Deze neoscholastieke concepten worden op hun houdbaarheid geanalyseerd en gefileerd aan de hand van de resultaten van de genoemde wetenschapsgebieden.

Ook de jezuïet en theologische auteur Roger Lenaers deed al iets soortgelijks. Maar hier wordt verder gegaan. Vanuit de moderne bijbelegese worden zowel traditioneel gehanteerde als thans relevant geachte teksten geplaatst in het veel bredere kader van godsdienstwetenschap, culturele antropologie en therapeutische modellen. Op deze wijze definieert hij als de kern van ons christendom de vrije ontplooiing van de mens, nog vaak gevangen in angst, wanhoop, gevolgen van opvoeding en bedenkelijke religiepraktijken. Het frappante daarbij is, dat hij voor het individu tot dezelfde conclusies komt die de politieke bijbellezing (in het vorig nummer beschreven rond Alex van Heusden en Mitri Raheb) trekt

voor het Rijk Gods: de beoogde, niet-imperiale maatschappij van vrije mensen. Een aantal keren verwijst hij ook naar de bredere politieke context. Hij haalt veel overhoop. Het gaat werkelijk om keerpunten. Belangrijk, want dat oude denken is nog steeds dominant in de beleidsvoorbereiding en beleidsontwikkeling binnen de coördinaten van onze kerk.

Telkens is de werkwijze ongeveer deze: de aan de genoemde thema's ten grondslag liggende dogma's gaan uit van de veronderstelling dat de Bijbel ons objectieve, feitelijke informatie verschaft. Daarop zijn alle speculatieve beschouwingen gebouwd. Die concepten zelf zijn in het licht van de huidige stand van de wetenschappen niet of slechts op minimale wijze te handhaven. Voor de post-Constantijnse kerk zijn zij echter wel fundamenteel ter legitimatie van de machtsverdelingen, vooral die tussen clerus en leken en die tussen staat en kerk. Een omkering op deze leerpunten is nodig. Daarbij wordt uitgegaan van de bijbelse boodschap, zoals deze op grond van de huidige exegese en los van kerkelijk getrokken interpretatiegrenzen luidt, dus als boodschap van bevrijding en heil voor de mens, gebracht in de vorm van een mythe of symbolisch verhaal, waarbij vaak oudere modellen uit Egypte of Mesopotamië hergebruikt worden in een nieuwe context.

Deze omkering brengt altijd het goede nieuws: de mens is voor Jezus nooit middel, maar altijd doel. In de contemporaine literatuur en filosofie treffen we vele denkbeelden en benaderingen die dezelfde thema's van wanhoop, angst, vereenzaming, onzekerheid en verlangen naar vrije ontplooiing hebben. Zo wordt vaak dezelfde nieuwe, fris-eigentijdse religieuze beleving opgeroepen als bij de Naardense Bijbel, de vrije psalmvertaling van Oosterhuis en daarop gebaseerde liederen of (wat ouder) de psalmen van Gelineau. Door het hele boek heen wordt duidelijk, hoezeer de auteur gegrepen is door Jezus Messias en dit enthousiasme wil overbrengen op de lezers. Eveneens voelt men telkens de warme betrokkenheid van de praktiserende therapeut.

Drewermann betreft vaak veel aspecten bij een vraag of thema, soms op het wijdlopijge af. Ook in dit boek is dat zo. Het is daarom ondoenlijk om de afzonderlijke hoofdstukken hier even kort samen te vatten. Ik volsta dan ook met een aantal treffende citaten. (*De grijze cijfers verwijzen naar de bladzijden van 'Keerpunten'*).

OVER DE SCHEPPINGSLEER:

“De wereld als feit heeft geen God als schepper nodig” 63.

“De gehele leertraditie van de klassieke scheppingstheologie toont zich hier als mislukt” 65. “De geleidelijke opkomst van de soort *homo sapiens* uit de diepten van de natuur wordt in één moment samengevat” 69. “God wil dat alles er is, waarvan in de hemel en op aarde sprake is. Met deze wil vormt Hij te allen tijde een positieve achtergrond van alle zijnden” 79.

OVER DE VERLOSSINGSLEER:

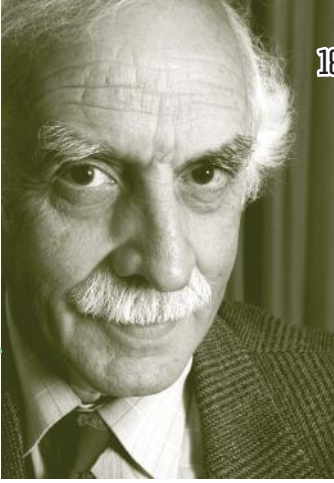
“Het begrip ‘zonde’ blijft ... binnen de perken van een wetsreligie, waarin van een ‘verlossing’ van de mens uit de macht van het kwaad in feite geen sprake kan zijn” 95. “Wat Jezus wilde, was ... de mensen bij de hand nemen en hen langs de serafs bij de ingang van het paradijs terugleiden naar de boom in het midden van de ‘tuin’, zodat ze in de schaduw ervan het volstrekt noodzakelijke oer-vertrouwen in God zouden terugvinden” 131.

OVER JEZUS MESSIAS:

“Alle kerkelijke geloofsuitspraken over de persoon van Jezus doen alsof ze het ‘geheim’ van de ‘menswording’ van God in Jezus van Nazareth als een door God geopenbaard feit kunnen beschrijven, dat men in geldige formules kan vastleggen” 160. “Om Jezus te kunnen begrijpen moet men door hem geraakt zijn. ... Wie in Jezus als de ‘Christus’ gelooft, die zou moeten vertellen hoe hij naast Jezus geleerd heeft te vertrouwen en hoe dit vertrouwen hem in staat stelt inniger lief te hebben, moediger te handelen en meer vastberaden zijn eigen weg te gaan. Een ander getuigenis van zijn geloof is er niet en hoeft er niet te zijn” 190-191.

OVER DE KERK:

“Voor de theologen in katholieke dienst geldt beroepsmatig en zonder uitzondering dat zij de waarheid wel weten, maar niet mogen weten. ... Juist de prachtigste verhalen bleken mythen en legendes zonder historisch gehalte te zijn. ... beeldende interpretaties van gebeurtenissen waarvan de betekenis moest worden meegedeeld aan het subject” 218. “die boodschap gaat immers ieder mens aan. Zij bevrijdt hem van de dwang van de angst en stelt hem open voor een groot erbarmen voor alle mensen in nood. Ieder mens verstaat inderdaad die taal, eenvoudig omdat hij die in het diepste van zijn hart nodig heeft” 248. Over de leer van de laatste dingen: “De kerk zit nog steeds zelf op Gods rechterstoel en matigt zich aan te kunnen beslissen wie ‘heilig’ is voor God en wie ‘onheilig’ is in ‘zonde’” 308. “Toch geloofde Jezus niet in de opstanding op grond van zijn eigen opstanding. Hij

ERIC JURGENS

RUST OP ZONDAG!

Het is wat met de Dag des Heren. De wet die zondagsrust wil bevorderen gaat, wat D66'er Fatma Koser Kaya betreft, op de schop. Niet wat mij betreft.

Waarom die rustdag? Omdat het goed is voor de mens. In bijbelse tijden omdat de mensen zich moesten rotwerken om te overleven, en zo'n opgelegde rustdag zegenrijk was. In christelijke tijden gold dat voor de meeste mensen nog altijd. Dat op die dag de kerkgang werd gepleegd is van latere tijden. De kerk verplichtte daartoe. Het staat niet in de Tien Geboden dat je de dag des Heren moest heiligen door kerkgang. Je moest die dag heiligen door rust. Waarom?

Exodus (20:8-11) zegt: omdat de ENE, bij het scheppen, (zie Genesis 2:1-3) zelf ook rust hield op de zevende dag. Deuteronomium (5:12-15, de tweede opsomming van de geboden) zegt: "omdat de ENE Israël met sterke hand heeft uitgeleid uit jouw knechtschap in het land van Egypte". De ENE had natuurlijk helemaal geen rust nodig bij dat scheppen. En het feit dat de ENE het godsvolk heeft bevrijd uit Egypte is voor dat godsvolk geen reden om op de zevende dag, de sabbat, rust te houden. Waar zit het verband?

Het gaat dus niet om een goddelijk, maar een menselijk gebod. Het is voor ons wijsheid om geregeld rust te houden, dat geldt tot op de huidige dag. De Eeuwige wordt er alleen bij gehaald om dit menselijk gebod kracht bij te zetten. De andere geboden – je ouders in ere houden, niet stelen, doden, echtbreken of kwaadspreken – allemaal menselijk. Het handhaven daarvan moet, wil een samenleving overleven. Ook nu nog. We hebben daarvoor heel wat ge- en verboden in de wet vastgelegd. Die morele regels hebben in de Tenach een goddelijke sausje gekregen, een heilige stok achter de deur. Het christendom heeft dat overgenomen. Die religieuze knoet (met de toegang tot het hiernamaals als sanctie) heeft door de eeuwen heen bijgedragen tot de handhaving van behoorlijke regels in de samenleving. Maar nu moeten we het zelf doen, uit eigen inzicht.

Terug naar de sabbatsrust. Deze werd de mensen mede opgelegd, met op de achtergrond het eigenbelang van de kerk: dat de mensen ter kerke zouden gaan en niet zouden worden afgeleid door werk of andere verplichtingen.

Komen de superseculieren en zeggen: waarom zouden we die kerken steunen? Dat is helemaal uit de tijd. Afschaffen die rustdag eens in de zeven dagen! Terwijl de grondgedachte daarvan niet religieus is, maar praktisch. De afschaffers bepleiten toch ook niet om de zondag te maken tot een gewone werkdag, zodat er 365 werkdagen zijn in het jaar? Je zou de mensen moeten horen als dit werd doorgevoerd! Er was al een gat geslagen in de wet sinds 2012, toen de verplichte winkelsluiting op de schop ging.

Ik zou het nog kunnen begrijpen als het ging om wélke zevende dag. Voor de joden is dat de zaterdag, voor christenen de zondag, voor de moslims de vrijdag. Zondag en vrijdag zijn expres gekozen om zich te onderscheiden van elkaar. Zondag was helemaal niet de zevende dag van de week, dat is ervan gemaakt (vanwege de Paasdag, zeggen ze). Maar nu het al eeuwen zo is, is er geen reden om het te wijzigen. Om de kerkgang, en het niet verstoren daarvan, gaat het al niet meer. Eigenlijk wil ik terug naar die echte rust op zondag, vrijwillig. Het zou een verademing zijn in onze gejaagdheid. Maar ja...

leefde dit geloof en ging met dit geloof de dood in". ... "Geloven met Jezus, geloven als Jezus, betekent: bij het open graf ... hopen dat hij, de overledene, zijn leven ontvangt en behoudt bij God" 331.

TEN SLOTTE DE LEER OVER GOD:

"De ene God van de Bijbel dringt er met zijn geboden op aan dat het hart van de mens één wordt tot vrijheid, zelfbeschikking en verantwoordelijkheid" 339. "In hoeverre God gestalte krijgt in de persoon van een mens hangt ... af ... van de kracht van zijn vertrouwen. Die vormt zijn persoonlijkheid, die laat God als 'vader' zien, die sluit God en mens aaneen tot een eenheid die verlossing brengt van alle angst" 379. "Om de wereld van de angst open te stellen voor vertrouwen, is beslist en absoluut de persoon van Jezus nodig. Hij is ... 'de weg, de waarheid en het leven'" 389. "De drievuldigheidssleer van de kerk in haar dogmatische vorm draagt duidelijk niet bij aan de eenheid van de mensen in de naam van de 'mensenzoon'" 401.

Na deze korte inkijk zal duidelijk zijn, dat het hier niet gaat om een eenvoudig boek. Maar het is wel een vitaal boek, zowel om zijn analyse van de vervreemding in onze kerk ten opzichte van de gesecculariseerde cultuur als om de authentiek-christelijke perspectieven die daarbij telkens worden aangereikt.

EUGEN DREWERMANN: Keerpunten of Wat heeft het christendom werkelijk te zeggen? Budel, Damon, 2015, 408 blz.; € 29,90.

CO
LU
MN.

De Tora spreekt ook over het Israëliësch-Palestijns conflict.

HET LAND VAN

AVRAHAM

DE EEUWIGE SPRAK TOT AVRAM : GA WEG UIT JOUW LAND EN JOUW GEBORTEGROND EN HET HUIS VAN JOUW VADER, NAAR HET LAND DAT IK JOU ZAL AANWIJZEN. IK ZAL JOU TOT EEN GROOT VOLK MAKEN, JOU ZEGENEN EN JOUW NAAM GROOT MAKEN. WORDT EEN ZEGEN...EN DOOR JOU ZULLEN GEZEGEND WORDEN ALLE GESLACHTEN VAN DE AARDE (GEN. 12:1-3).

Alle geslachten van de aarde die Avraham als hun aartsvader erkennen hebben een gemeenschappelijke opdracht: Wordt een zegen in het land dat Hij Avram gewezen heeft. Wanneer we kijken naar het Israëliësch-Palestijns conflict, kunnen we toch niet anders dan vaststellen dat de gemeenschappelijke opdracht, nl. worden tot zegen, niet bepaald succesvol verloopt. Geslachten die beweren gezegend te zijn door Avraham, knokken met elkaar in het zogeheten heilige land, zo niet Heilige Land om tot zegen te worden. Het land dat de Eeuwige Avram wees, is volgens het nageslacht geen Avrahams land, maar behoort een joods, christelijk, of islamitisch land te zijn.

We zien dat joden, christenen en moslims wereldwijd zich betrokken weten bij het Israëliësch-Palestijns conflict dat zich afspeelt in het land dat door de Eeuwige aan Avraham toegewezen werd. Dit land is vandaag in twee delen verscheurd: een Palestijns en een Israëliësch gebied. Theologisch lopen de meningen uiteen en zien we hoe de aanhangers van uiteenlopende meningen elkaar bestrijden en ieder tot de eigen God bidt en smeekt om vrede, met Zijn Woord in de hand, dat de eigen theologische mening bevestigt en oproept om de theologische mening van de

ander te vernietigen. De uitleg van Zijn Woord als een rechtvaardig middel om de ander de kop in te timmeren, ja, ook letterlijk omdat God dat kennelijk wil en als opdracht heeft gegeven. Een vreemde soort van je medemens liefhebben als jezelf; God en mens liefhebben.

Het kan dan toch niet verbazen dat het land dat de Eeuwige Avram aanwees, verworden is tot een onheilig land, ook al wordt nog zo hard geroepen dat dit land heilig, zo niet Heilig Land is.

De Tora onderwijst ons in de geschiedenis van de strijdende Ja'akov dat wij, willen wij tot zegen worden, met onszelf, elkaar en de Eeuwige de strijd moeten aangaan om gemeenschappelijk als joden, christenen en moslims strijder voor God te zijn (zie Genesis 32:24-29).

Het land dat de Eeuwige aan Avram toewees wordt ontwijfd. Er is sprake van bloedschuld en verontreiniging. Kan het ons dan verbazen dat de Tora ons waarschuwt dat dit land haar bewoners uitspuugt, terwijl juist opgeroepen wordt om zo te leven dat dit land zijn bewoners niet uitspuugt (Lev. 18:25:20:22). Laten wij het zover komen dat wij de Eeuwige geen keus laten om poeder en stof te laten regenen op dit land (Deut. 28:24), omdat het door ons toedoen een land wordt van woestijn? Om vervolgens onszelf beklagend weg te lopen voor onze verantwoordelijkheid en ons af te vragen waarom God al die ellende toelaat en waarom Hij niet ingrijpt.

De antwoorden van ons, joden, christenen en moslims, op de volgende vragen zijn bepalend voor hoe het land dat de Eeuwige aan Avram toewees zich zal ontwikkelen. Het lot van dit land ligt in onze handen.

Willen wij elkaar tot zegen worden zodat het land tot een land wordt waarvan niet meer gezegd wordt: 'Het land van Woestenijs', maar 'het land van de Gehuwde' (Jes.62:4). Willen wij dit land maken tot een land van melk en honing, die Hij ook ons vandaag wil blijven geven, zoals Hij eens aan de vaderen onder ede heeft toegezegd (Jer.11:5). Willen wij elkaar en het land tot zegen zijn opdat Zijn Woord bewaarheid wordt dat het land zijn opbrengst geeft en de hemel zijn dauw...(Zach. 8-12). Willen wij het land dat de Eeuwige aan Avram toeweest tot voorbeeld maken voor alle volkeren; een land waar wij elkaar uitnodigen onder de wijnstok en vijgenboom; waar de rechtvaardige groeit als een palmboom; waar de oorlog niet meer geleerd wordt; een land dat de volkeren oproept oorlogen te staken op alle plaatsen hier op aarde (Zach. 3:10; Psalm 92:13; Jes. 2:4; Micha 4:3; Psalm 46:10).

Wanneer komt de dag dat wereldwijd, joden, christenen en moslims voor elkaar bidden dat Hij ons zal zegenen en behoeden, Zijn oog op ons gericht houdt en vrede zal stichten; dat wij elkaar oproepen om elkaar tot zegen en vrede te zijn; tot zegen waartoe wij geroepen zijn door Avraham; dat wij samen ervoor instaan dat het land, door de Eeuwige aan Avraham toegewezen, door Hem en ons gezegend en behoed wordt; dat Hij en wij ons oog gericht houden op dit land; dat Hij en wij gezamenlijk voor dit land vrede stichten. Het is een land van zegen of vloek; een land van leven of dood. Dat is niet aan de Eeuwige, maar aan ons.

Zie! Vandaag (tegenwoordige tijd!) leg Ik jullie zegen en vloek voor (Deut. 11:26). Aan ons is de keuze: voor de zegen of de vloek, voor het leven of de dood voor het land dat door de Eeuwige aan Avram is toegewezen, en aan al zijn inwoners. We kunnen ons niet verschuilen achter de brede rug van God; we kunnen onze verantwoordelijk niet op Hem afschuiven. Hoe verleidelijk dat ook moge zijn. ●

De auteur van nevenstaand artikel, **BINJAMIN HEYL (1946)**, is lid van de Joodse Gemeente Amsterdam. Hij studeerde judaica aan het Joods Seminarium te Amsterdam en vervolgde deze studie bij rabbijn Kanterman in Jeruzalem. Na zijn terugkeer in Nederland werd hij betrokken bij leerhuizen, bij het Overlegorgaan Joden en Christenen, bij de werkgroep Liturgie en Katechese van de Katholieke Raad voor Israël. Hij is oud-leraar judaica aan de priesteropleiding Sint Janscentrum te 's-Hertogenbosch.

De Nederlandse 'gelovige jood' Benjamin Heyl gelooft heilig in vrede in het Midden-Oosten. Volgens hem is er een goede kans dat er op 14 mei 2048 een Palestijnse staat zal zijn. Dat anderen dat naïef vinden of niet realistisch, deert hem niet. Dromen en blijven hopen op een oplossing zijn voor hem de enige mogelijkheden om op een goede manier om te gaan met de verschrikkelijke situatie momenteel in Israël en Palestina. "Het zal mogelijk worden", zegt hij, "dat de wolf en het lam naast elkaar liggen. En vanuit dit gebied zal de wereld onderwezen worden dat niet de wapens het laatste woord hebben, maar de ploegijzers om het land te bewerken. Dit gebied zal worden een gebied van melk en honing."

C O L U M N

K O O R

Een ontmoeting met een ruim zestigjarige man gaf mij toch te denken. Ik kende hem van vroeger. Als tiener was hij lid van een jongerenkoor geweest, maar daarna had hij de kerk verlaten. En met hem zo velen. Beatmissen en vernieuwingen ten spijt waren ze verdwenen. Hoeveel koorleden zijn nog echte gelovigen? Ik ken een agnost die een toegewijd lid is van een Grieks-orthodox koor, omdat de sfeer hem aanstaat. Professioneel zingen trekt mensen aan, hoewel bij sommige koren wel vraagtekens gezet kunnen worden. Ik probeerde eens een dirigent te benaderen om hem te bedanken. Een zangeres zei dat het wel moeilijk zou zijn. De man was namelijk hardhorend. De goeden niet te na gesproken, Godfried Bomans wist er alles van. De antichrist schuilt onder kosteren en kerkzangers, zei hij. Zover gaan is kwalijk, maar het moet gezegd worden: er zijn toegewijden en ongelovigen onder, professionelen en amateurs, mensen die kennis in huis hebben en onwetenden.

Toen langzamerhand de eeuwenoude teksten naar de volkstaal verhuisden, was daar niet iedereen gelukkig mee, maar onkunde was groot. Een zanger verzuchtte bij de Griekse tekst Kyrie eleison, die in 'Heer ontferm u' vertaald was: "Jammer, dat het oude Latijn verloren gaat."

Per post of e-mail verwelkomt de redactie reacties en bijdragen van de lezers. Zij blijft evenwel het recht houden deze al dan niet of slechts gedeeltelijk te plaatsen. Plaatsing betekent niet per se dat de redactie met het geschrevene instemt. Ideale lengte: 200 à 300 woorden.

LEZERS SCHRIJVEN

MEE

NIEUWE JAS

De "nieuwe jas" van Mariënborg Magazine is meer dan geslaagd. Een goede keuze en zeker in overeenstemming met! Als kritisch katholiek is het iedere keer weer interessant en inspirerend om uw blad te lezen. De inhoud stemt me tot nadenken en zeker ook tot gespreksstof. Met name de column van dhr. H. Schumacher interesseert me iedere keer weer opnieuw. Geraakt door zijn relativiseringsvermogen en de vergelijkingen met de hedendaagse realiteit; zijn veelzeggende analyses die je doen nadenken. Jammer, deze keer moest ik het stuk twee keer lezen. Waarom? Niet omdat het kwartje niet viel maar wel omdat de lettertjes wat klein waren voor een 80-jarige. Nu is er niets mis met twee keer lezen, maar mag ik u toch vragen, tenminste als dit mogelijk is, deze rubriek in een wat groter lettertype op te nemen? Ik heb op mijn leeftijd niet zoveel tijd meer en misschien, ja heel misschien valt het kwartje dan de eerste keer al!

Mimie van Straaten-Oerlemans, Loon op Zand

VERRAST

Zojuist heb ik het M. Magazine uit de bus gehaald. Ik ben verrast door het nieuwe uiterlijk! Ziet er prima uit. Complimenten voor het initiatief en aan N-ything Design, Boxmeer.

Henriette Schagermann (per e-mail)

GEMENGDE GEVOELEN

Het nieuwe 'gladde' magazine heb ik met gemengde gevoelens ontvangen. De zeer kleine lettertjes nodigen mij niet enthousiast uit om te lezen. Bovendien zijn sommige artikelen wel erg lang. Kunnen die niet met wat meer onderbrekingen wat aantrekkelijker gemaakt worden?

Ton Hehenkamp-Beersma, Bithoven

KNELLEDE VRAAG

Door mijn omgeving word ik aangesproken op mijn Mariënborg-zijn met de volgende vraag:
Waar komt dat vandaan, "dat je op woensdag en vrijdag in de vastentijd geen zuivelproducten mocht gebruiken"? (uw Magazine, febr., blz. 12). Trouw heeft dat overgenomen, en nu is er rumoer alom in den lande. Leo Le Large meent, dat ik me dat zeker zal herinneren, als ik maar oud genoeg ben. Ik ben tachtig, maar blijkbaar niet oud genoeg, want ik weet van

niets. In mijn Katechismus van 1948 vind ik het ook niet. De nóg oudere "Catechismus" van dr. F. van der Meer van 1941 spreekt waarachtig terloops over "beide Apostolische vastendagen, Woensdag en Vrijdag", maar zonder verdere uitleg.

Kortom: hoe zit dat? Wij zien uit naar het verlossende antwoord op deze knellende vraag.

Joop Breukel,

In het kerkelijk wetboek staat slechts een vijftal algemene voorschriften (canons 1249 t/m 1253). In de vastentijd (tussen Aswoensdag en Pasen) moeten gelovigen van 14 tot 60 jaar zich op vrijdagen onthouden van het gebruik van vlees en ander voedsel (onthoudingsgebod); op de twee genoemde dagen moet tevens gevast worden (vastengebod). Aan de plaatselijke bisschoppen wordt overgelaten te bepalen hoe vasten en onthouding dienen te worden ingevuld. In Nederland hoor je ze daar tegenwoordig niet meer over. (Red.)

MEER DAN 1-1-2

In het diepste zwart van Europa zie ik in het diepste zwart van mijn ziel een grote stroom vluchtelingen voorbijstropelen in een zee van bloed. Een meisje met grote angstogen wordt omvergelopen door naar huis kerende feestgangers. In paniek bel ik de Brandweer van het Universum. U bent verbonden met de voicemail van de Vrijwilligerscentrale. Spreek uw bericht in na de piep.

Door het open raam laat de opstekende wind de slaapkamerdeur rammelen. Ik schrik wakker, het angstzweet staat op mijn voorhoofd. Ik sta op, ga naar het toilet. Neem een paracetamol. Het is koud. Ik sluit het raam tegen de buitenwereld, laat nu de deur open.

Onder de pseudo-beschermende deken dichtbij de zachte warmte van mijn vrouw

sluimer ik weer in met een vaag gevoel van onrust.

Uit welke haven waren ze vertrokken?
Wie uit hen is verpletterd, uiteengereten?
Spreek uw bericht in na de piep...
Pierre Wilms, Panningen

DENKPATRONEN

Onze samenleving heeft steeds meer een mondiaal en multicultureel karakter. Wij krijgen hetzij direct, hetzij via de televisie te maken met voor ons vaak vreemde denkpatronen, waarin mensen van andere landen en religies zijn grootgebracht. Willen wij in de toekomst vreedzaam met elkaar kunnen samenleven dan is het van het grootste belang, dat wij ons in de ander verdiepen. Immers, meer inzicht in de drijfveren en gewoonten van anderen leidt tot meer begrip en daardoor verdraagzaamheid en acceptatie. Antony Fernando schreef hier twee boekjes bij: Het christendom in evolutie en De grote wereldreligies en de twee vormen van elke religie. Hij wil hiermee de aanhangers van de diverse wereldgodsdiensten in dit bewustwordingsproces laten delen. Zijn hoop is erop gevestigd, dat de mensheid zal inzien dat elke religie in wezen op deze evolutie is gericht, maar door de jaren heen vaak het bewustzijn van het wezen ervan heeft verloren. Hij onderscheidt daarom religie die als traditie of instituut wordt doorgegeven, en de religie die vanuit eigen ervaring, inzicht en gevoel wordt beleefd. Beide boekjes zijn à € 15,- bij ons te bestellen via Teilhard@planet.nl.
Stichting Teilhard de Chardin
Henk Hogeboom van Buggenum, Heiloo

HARD GELACH

Op de Algemene Ledenvergadering van 9 april jl. was de verkiezing van een nieuwe voorzitter een belangrijk punt. De beide kandidaten presenteerden zich enkele weken voorafgaand aan de vergadering al met een schriftelijke uiteenzetting over hun ambities, maar hielden vlak vóór de stemming ook nog een betoog daarover. De keuze viel met een verschil van zeven stemmen op Harrie van den Akker, die in zijn optimistisch, humoristisch en ambitievol getinte toespraak niet alleen de reeds schriftelijke geuite ambities, maar ook zijn voldoening uitsprak over de benoeming van de nieuwe bisschop van Den Bosch en het nieuwe geluid dat paus Franciscus vanuit het Vaticaan laat horen. Hij voegde daar meteen aan toe, dat hij van plan was zo spoedig mogelijk met bisschop De Korte contact op te nemen. Tijdens de rondvraag vroeg ik hem, of hij dezelfde plannen ook had ten opzichte van paus Franciscus, wat veel gelach opleverde, maar niet geheel en al de bedoeling was, want mijn vraag alleen al suggereerde ook, dat ik veel vertrouwen heb voor wat een fris elan en een energieke koers betreft, die ik onder zijn leiding de Mariënburchvereniging voor de komende jaren zie volgen. Dit mag nog even gezegd zijn. Bovenstaande 'motie van vertrouwen' staat overigens een woord van dank aan het adres van de aftredende bestuursleden niet in de weg; zij verdienen veel respect voor de manier waarop ze de Mariënburchvereniging gebracht hebben op het punt waarop deze nu een nieuwe start kan maken.
Theo Thier, Wijchen

WORDEN GELOVIGEN OOI VOLWASSEN?

'Worden gelovigen nog wel ooit volwassen?' zat ik me te bedenken toen ik het vorige nummer van ons Mariënburch Magazine las. Kritisch als ze zijn, geven ze er keer op keer blijk van niet op eigen benen te staan als het om geloofskwesties gaat. In de rubriek 'Lezers schrijven mee' lees ik de reactie van Julia van Wel op een artikel van Leon Goertz die zich afvraagt of de individuele gelovigen ooit in staat zullen zijn de Kerk te 'redden', tot verandering te bewegen. Een toch zo mondige vrouw als Julia meent dan dat een dergelijke verandering alleen mogelijk is als de Kerk mee wil werken, als die "uit haar ivoren toren en zelfgekozen isolement" wil breken. Eén ding mag dan duidelijk zijn: die Kerk is bij haar niet de gemeenschap van gelovigen, maar de gemeenschap van kerkleiders. Gelovigen laten zich nog altijd de les lezen door de kerkleiders. Het zijn evenwel niet alleen de kerkleiders die door gelovigen een rol krijgen toebedeeld in het bepalen van wat we moeten geloven. Zij mogen dan de hoofdrol spelen, maar ook theologen geven ze graag hun aandeel hierin. Dat vinden we dan weer terug bij het artikel van Lambert van Gelder in hetzelfde nummer van Mariënburch Magazine. Hij spreekt daarin over het bijbelse scheppingsverhaal en over de vele onbegrijpelijke dingen die we daarin kunnen lezen. Ik vind het haast gênant dat Lambert het nog nodig vindt om op te merken dat bijbelwetenschappers "na grondige studies hebben kunnen vaststellen, dat het scheppingsverhaal, in tegenstelling tot wat erin beweerd wordt, geen historische gebeurtenissen weergeeft". Hij sluit zijn verhaal dan ook af met een even gênante vraag: "Als de exegeten met wetenschappelijke zekerheid kunnen zeggen dat Adam en Eva nooit hebben bestaan, waar blijft dan de erfzonde?". En het antwoord op die vraag laat hij dan graag over aan de theologen. Bij zoiets vraag ik me af hoe lang gelovigen nog in de kinderschoenen willen blijven staan. Hebben ze dan nog altijd geen eigen, innerlijke overtuiging, een geloof dat niet uit hun hoofd, maar hun hart voortkomt? Ja, denk ik dan, we zitten inderdaad nog altijd "gevangen in een kerkelijke doctrine die zich niets gelegen laat liggen aan de nieuwe godservaringen en inzichten die zoveel mensen in deze tijd verwerven". We zitten vast in een manier van geloven die bepaald wordt door de doctrine van een instituut. Geloven is voor velen kennelijk nog altijd iets dat je van buitenaf wordt geleerd of opgelegd, niet iets dat vanuit je eigen innerlijk komt opborrelen. We juichen het toe als mensen leven vanuit hun bezieling, maar als het om geloofszaken gaat, vertrouwen we toch

LEON GOERTZ

GAPEN

Wanneer Ireen Wüst kort voor de start op de ijsbaan uitbundig gaapt, dan lacht haar coach tevreden. Want hij weet dat zij er dan klaar voor is om haar concurrenten te verschalken. Ditzelfde verschijnsel zien we bij kinderen. Ze openen hun mond en happen gretig naar alles wat in hun buurt komt. Dit is een vorm van communicatie tussen vraag en aanbod, een mechanisme dat ons leven gaande houdt.

Maar teveel aanbod kan ook de keel uithangen. Dit is te zien aan winkelstraten waar vitrines gapen van leegte. De middenstanders jammeren en willen publiek trekken. Maar hun product is vaak teveel en overbodig geworden. Mensen hebben hun huis al volgestopt met overbodige spullen waarin ze dreigen te stikken. Zo is er een tendens om de woning te ontspullen, dus weg ermee, naar de voedselbank, de kringloop of naar Marktplaats.

Gapende toestanden komen ook voor in kerkgebouwen. Dan niet alleen de lege plaatsen tijdens de weekendviering, maar ook een gapen door slaapverwekkende saaiheid bij eindeloze teksten en afgeraffelde gebeden die langs het leven heen schieten. Evenals de middenstand klaagt ook de kerkelijke elite en probeert ze klanten te lokken met heilsboodschappen die veelal overkomen als te veel verpakking maar te weinig voeding voor het leven.

De honger naar gezonde verzadiging speelt ook een rol in de politiek en in de gehele samenleving. Wie is de voedende leider die de taak op zich durft te nemen om een eerlijke boodschap te presenteren? Wereldwijd is dit de kernvraag om de chaos en ellende de baas te worden en de honger naar vrede te stillen.

Soms worden zomaar kruimels van wijsheid rondgestrooid die dan gretig worden opgevangen door hongerige geesten. Dit gebeurde op TV bij College Tour van Twan Huys. Zijn gastdocent Herman van Veen voedde de harten van de studenten met de wijsheid: Houd van mensen! En Ahmed Aboutaleb gaf als richtsnoer voor het denken en doen mee: Raadpleeg je geweten! Hiermee kan men evenals Ireen – (kind van) Vrede – op het gladde ijs van het leven op de been blijven om de vredesprijs binnen te halen.

maar liever op ons verstand. Maar ja, daarmee is dat bijbelse scheppingsverhaal niet te verstaan. En het mysterie van God en mens net zo min.

Worden gelovigen ooit nog volwassen? Wordt het niet eens tijd dat 'kritische gelovigen' op eigen benen gaan staan en gaan leren God als het Mysterie van het leven vanuit hun hart, hun bezieling, tegemoet te treden? Als moderne gelovigen op zoveel punten de traditionele kerkelijke doctrines afwijzen, geven ze er blijk van dat in hen een dieper weten huist. Waarom nemen zij die diepe innerlijke drijfveren niet serieus en gaan zij van daaruit niet op zoek naar nieuwe wegen voor het vinden van een heilzame richting in hun leven?

Ik zou gelovigen die het lef hebben een eigen weg te gaan, willen adviseren om het scheppingsverhaal te gaan verstaan als een symbolische beschrijving van een niet met je verstand te doorgronden gebeuren in de evolutie. En laten zij dan ook die evolutie in een nieuw licht gaan bezien. De evolutie is een prachtig idee, maar helaas is die slechts voorgesteld als een ontwikkelingsproces van de materie. Want hoe zou zo'n proces zich kunnen afspelen zonder de geestelijke – of zo je wilt, goddelijke – krachten die daarachter schuilgaan? Zelfs met je verstand is de redelijkheid hiervan in te zien.

Is de evolutie, voorgesteld als een bewustwordingsproces waarin de mens zich materialiseert, afdalend uit de geestelijke wereld, niet een veel reëler en acceptabeler idee voor de schepping van de mens dan het idee dat de mens op enig moment is geschapen door een God die de mens uit klei boetseert? Durven moderne gelovigen het aan om zonder goedkeuring van kerkleiders en theologen de consequenties voor ons geloof te doordenken, te doorvoelen, als we de schepping van de mens nu eens een plek zouden geven in het ontwikkelingsproces van de evolutie?

Hans van der Horst, Vianen

COLU
MN.

MARKT – DEN BOSCH

KOPPELPOORT – AMERSFOORT

SLUIS – BLOKZIJL

De redacteur-verslaggever van 'Mariëburg Magazine' wrong zich door de publieksdrukke bij de Jeroen Bosch-tentoonstelling in de gelijknamige stad. Hij voelde zich als een soort 'sidekick' van de grote meester. Zelf immers ook een verdienstelijk schilder greep hij de kans voor een mini-expositie op de achterzijde van dit, zijn lijfblad met beide handen aan. Misschien herkent u als bezoeker sommige plekken. Zijn impressie van Den Bosch leest u op de bladzijden 8 tot 10.

LAURENSKERK
ROTTERDAM

DORPSKERK
GOEDEREDE

SINTE BRIGIDA
GELDROP

FRAUENKIRCHE
DRESDEN

BOTERSTRAATJE
DEN HAAG

VANITAS
ALLES IS IJDELHEID